

"Астана Медицина Университеті" АҚ

Тениоз және тениаринхоз

Орындаған: Дильдабаева Айкен
Жақсылық Салтанат.

Топ: 420 ЖМ

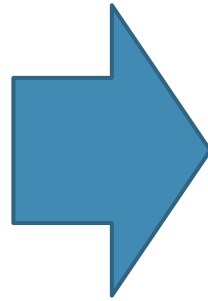
Тексерген: Эльмира Батырбековна

Жоспар:

- ▶ Кіріспе.
- ▶ Негізгі бөлім:
 - 1) *Тениоз және тениаринхоз ауруына сипаттама.*
 - 2) *Қоздырушысы. Орналасатын жері.*
 - 3) *Даму айналымы. Эпизоотиялық деректер.*
 - 4) *Клиникалық көрінісі. Патологиялық өзгерістер*
 - 5) *Емі.Алдын алу шаралары.*
- Қорытынды.
- Пайдаланылған әдебиеттер.

Тениоз және тениаринхоз

Тениоз және цистицеркоз – қоздырғыш ауыз – нәжіс механизмі арқылы берілетін, ішекте шошқа цепенінің (тениоз) ересек гельминті және ол гельминттің личинкалық сатысында (цистицеркоз) паразиттік өмір сүруіне байланысты ішек – қарын жолының диспептикалық бұзылуы және токсикалық – аллергиялық кұбылыстармен сипатталатын, цестоздарға жататын антропоургиялық биогельминтоздар

Қоздырғышы

Қоздырғышы -
Taenia solium
(шошқа цепені,
қарулы) - таспа
тәрізді гельминт,
1000 дейін
мүшелері
(проглоттид) бар,
ұзындығы 3-4
метрге дейін
жетеді. Диаметрі
0,6-2 мм

Басында 4
сорғышы, 22-32
қармағы бар, осы
себептен қарулы
цепень деп
аталады. Ересек
мүшелерінде 30
дан 50 мыңға дейін
жұмыртқа болады.

Шошқа цепенінің
белсенді жылжу
қабілеттілігі
болмайды. Сиыр
және шошқа
цепендерінің
жұмыртқалары мен
онкосфералары
морфологиялық
құрылыс бойынша
бірдей

Шошқа цепені

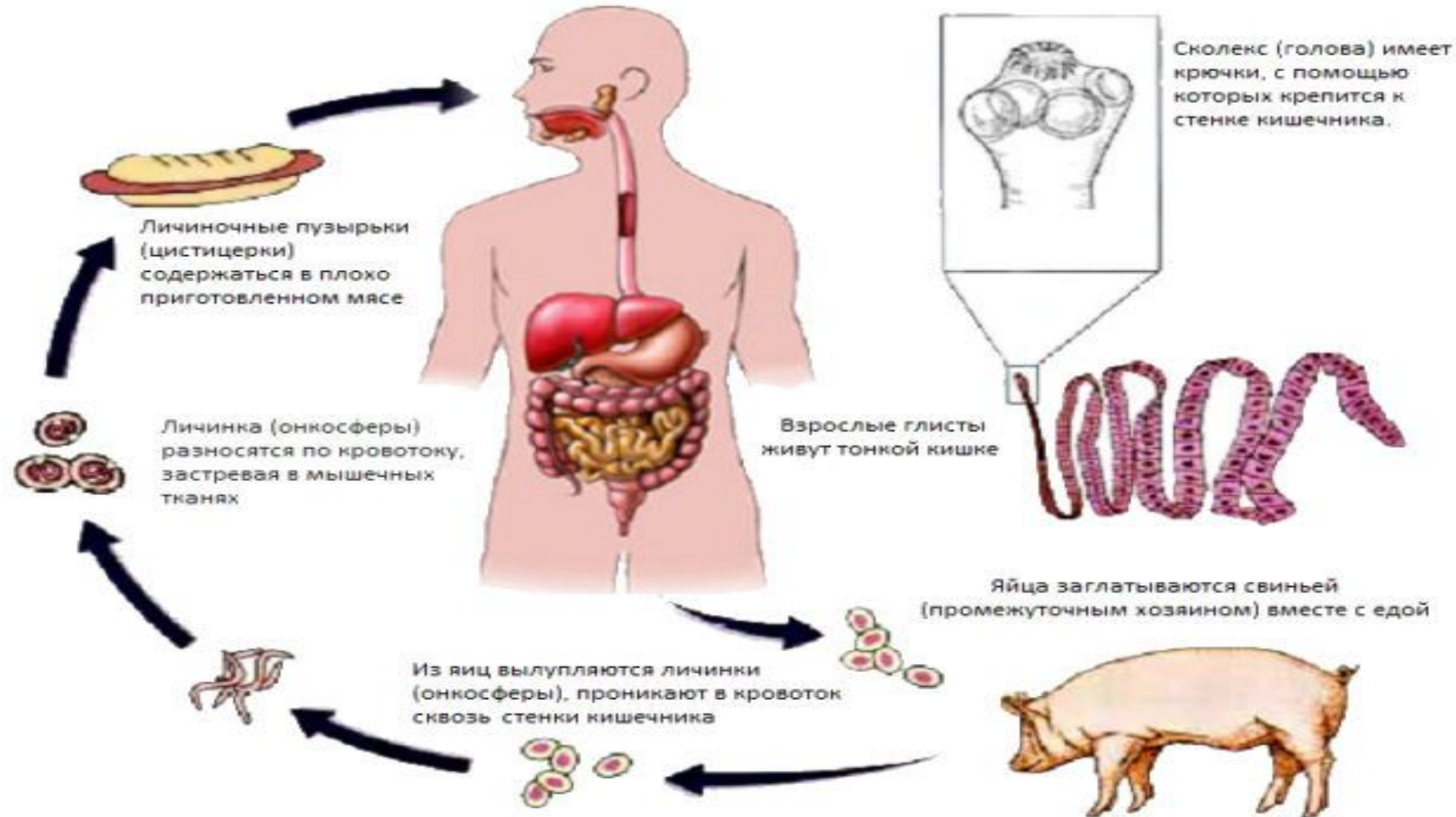

Тіршілік циклі

Түпкілікті қожайыны адам, ал аралық қожайындары адам және шошқа. Ауру адам фекалиясымен бірге жұмыртқаға толы жетілген буылтықтар сыртқа шығарылады. Жұмыртқаның әрі қарай дамуы үшін ол шошқа ішегіне өтуі керек. Әдетте, шошқалар лас, қоқыс, жерлерде жайылып фекалиялармен бірге паразит жұмыртқаларын жа жұтады. Қарында олардан 6 қармақшалы онкосфера түзіледі. Онкосфера қармақшалары арқылы ішек қабырғасын тесіп өтіп қан тамырларға енеді де, қанмен бүкіл денеге таралады, әсіресе қаңқа бұлшықеттеріне. Бұл жерде олар цистицерк типтес финнаға айналады. Финналар бұлшықеттерде ұзақ уақыт сақталады. Финналар түпкілікті қожайыны адам ішегінде ересек формаға айналады. Шала піскен шошқа етін жегенде адамдар финналарды жұқтырады.

Даму циклы

Жизненный цикл свиного цепня

Эпидемиологиялық процесс

Эпидемиялық процестің сипаттамасы. Цистицерозды ауру ретінде бірінші сипаттаған Аристотель болады, ал Еуропа медицинасында ол 14 ғасырдан белгілі, содан бері қоздырғышы *Cysticercosis cellulosae* деп аталады

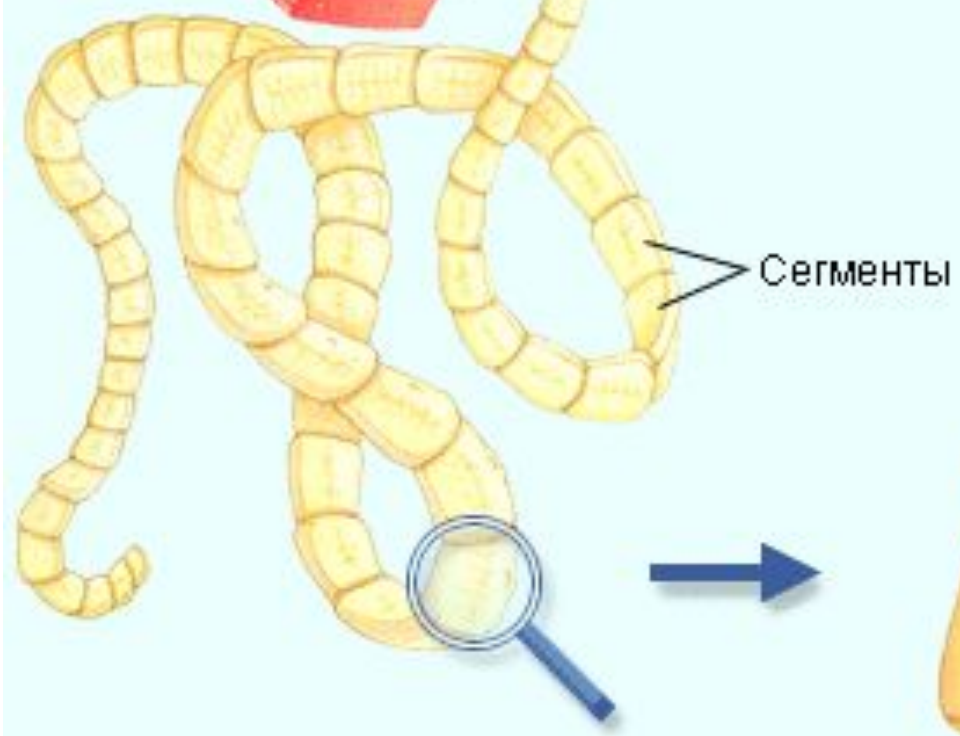
Инвазия қоздырғышының көзі - ауру адам, берілу механизмі - ауыз нәжістік, жұғу жолы - алиментарлық, зақымдаушы факторы - шошқаның финозды еті, ал цистицеркозда оған қосымша залалсыздандырылмаған адам нәжісімен тынайтылған топырақта өскен онкосфералармен ластанған көкөністер

Тениозда аралық иелері - үй шошқалары, сирегірек жағдайда қабандар, иттер, мысықтар, ал цистицеркозда онкосфералармен залалданса, адамдарда аралық ие болады. Шошқа етін тағамға қолданатын барлық жердегі тұрғындардың арасында инвазия таралған: Африкада, Қытайда, Оңтүстік Азияның кей бір елдерінде, Америкада (әсіресе Мексикада) және Шығыс Еуропада, РФ, Б

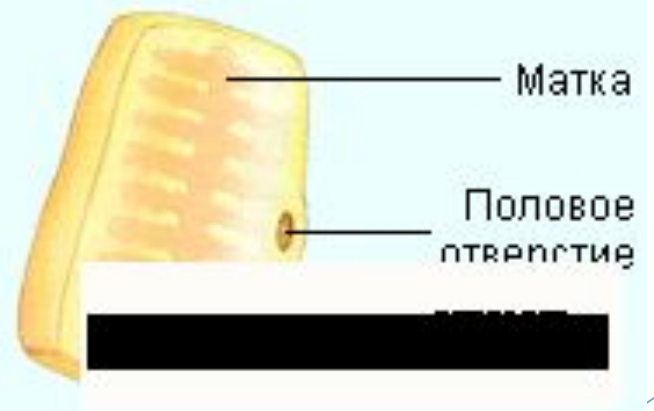
Патогендік әсері

- ▶ Механикалық зақымдау (қожайынның қоректік затын пайдалану) және улы аттармен улау. Тениоз кезінде асқорытудың бұзылуы, қаназдылық, жалпы әлсіздік байқалады. Тениоздың тағы бір қауіптілігі ол адамның түпкілікті және аралық қожайын ретінде болуы, яғни адамда финналық сатысының дамуы (цистицеркоз). Тениоз ауруымен ауырғанда адамдар лоқсып құсқанда тоқ ішектегі жетілген буылтықтар асқазанға, өңешке және жұтқаншаққа өтуі мүмкін. Олардың кейбіреулерін адам кері жұтады. Асқазанда жұмыртқалардан онкосфера пайда болып, қантамыр арқылы көз, ми, бұлшықет ұлпаларында цистицеркке айналуы мүмкін. Бұл кезде тениоз цистицеркоз ауруына ұласады. Цистицеркоз өте қауіпті ауру, әсіресе ми цистицеркозы, ол өлуге алып келеді, көз цистицеркозы адамдарды соқыр етеді. Цистицеркозды тек хирургиялық жолмен емдейді.

Стенка
кишечника

Сегменты

Клиникалық көріністері

Диспепсиялық

- Диарея, құсу, жүрек айну, іш қату
- Тәбеттің төмендеуі, дене салмағының азаюы

Абдоминальды

- Іш аймағындағы ауырсыну сезімі қатты емес, бірақ толқын тәрізді, интенсивті

Астеновегетивті

- бас айналу, бас ауру, есінен тану, ұйқының бұзылуы.

Диагностика

- ▶ Зәр анализі мен перианальды соскоб
- ▶ Сиыр цепенін шошқа цепенінен ажырату қажет. Ол үшін екі әйнекшенің ортасына қыстырылған препараттағы цепень бунағын жарыққа қарап анықтайды. Сиыр цепенінің 18-32, ал шошқа цепенінің 8-12 бүйірлік тармақтары болады. Сиыр цепенін ішек жолын рентгениен зерттеу арқылы да табуға болады. Сонымен қатар серологиялық реакциялар арқылы табуға болады.

Емі

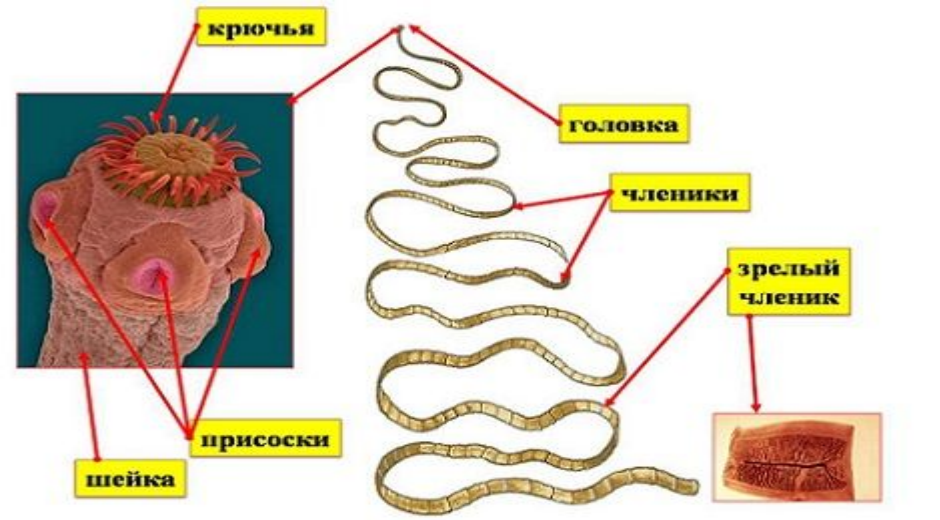
- ▶ Гельминттерге қарсы препараттар-Празиквантел, никлозамид
- ▶ Іш өткіздіретін д.п- еркек жынысты қырыққұлақтың (папоротник) сығындысы, асқабақ дәні.
- ▶ Диета - безшлаковая
- ▶ 3-4 ай көлемінде гельминттер кетпесе ,осы терапияны қайтадан жүргіздіреміз.

Тениаринхоз

- ▶ Тениаринхоз - қоздырғышы ауыз - нәжісті механизмі арқылы таралатын, көбінесе асқазан жолдарының зақымдалуымен, токсикалық - аллергиялық реакциялармен және диспептикалық бұзылу белгілерімен сиппталатын антропонозды биогельминтоз.

Қоздырғышы

адамның ащы ішегінде паразиттік өмір сүретін гермафродит болып табылады

Қоздырғышы сиыр цепені – *Taeniarhynchus saginatis* болып табылады, ірі таспа құрт, оның ұзындығы 6-7м-ге дейін жетуі мүмкін,

Жұмыртқалары жұмыр, жұқа және мөлдір қабығында 6 қармағы бар, қоршаған ортада тез бұзылады. Әр бір жұмыртқада екі контурлы көлденең сызықты қабыршақпен қоршалған ұрық болады

Эпидпроцесс

тениаринхоз барлық елдерде кездеседі, әсіресе Африкада, Азия және Балқан елдерінде кең таралған. АҚШ - та ірі қара малдың 1% - не дейін сиыр цепенімен залалданған. ТМД елдері ішінде Кавказда, Орта Азияда, оның ішінде Қазақстанда жиі тіркеледі. Сонымен қатар республиканың біраз облыстарында (Алматы, Жамбыл, Оңтүстік Қазақстан, Қарағанды, Павлодар және т.б.) тениаринхозбен сырқаттану 100 мың тұрғынға шаққанда 1,0 - ден асады.

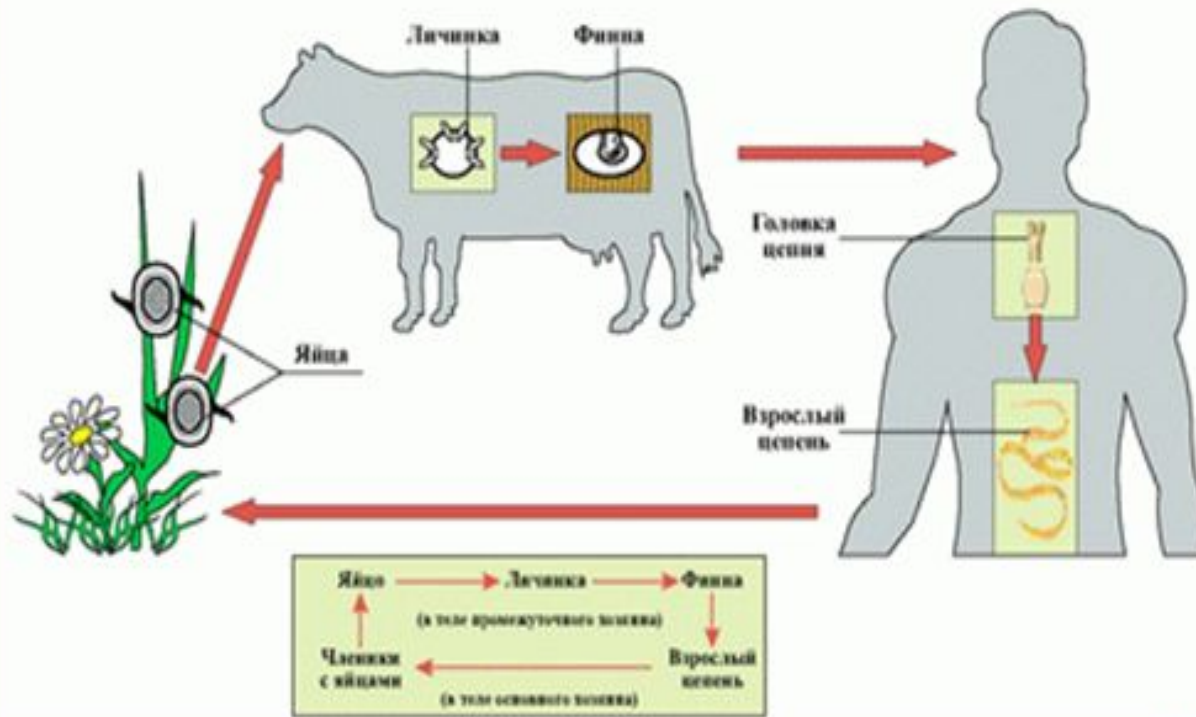
Инвазия қоздырғышының жалғыз ғана көзі - тениаринхозбен ауыратын адам. Инвазияның берілу механизмі ауыз - нәжістік. Берілу жолы - алиментарлық, залалдану факторы - ірі қара малдың финноздық еті.

Ол тамақтануға, өндірістік - кәсіпқойлыққа және тұрмыстық әрекеттерге, әдет - ғұрыпқа, дәстүрге байланысты. Әйелдер, ерлерге қарағанда, көбірек залалданады. Соңғылардың ішінде бұл инвазия мал соятын мекеме, тамақ дайындаумен байланысты кәсіпқойлық (қасапшылар, ет комбинаттары, ет базары, ет дүкендерінің жұмысшылары, аспаздар) топтарда кездеаеді.

Царство - животные

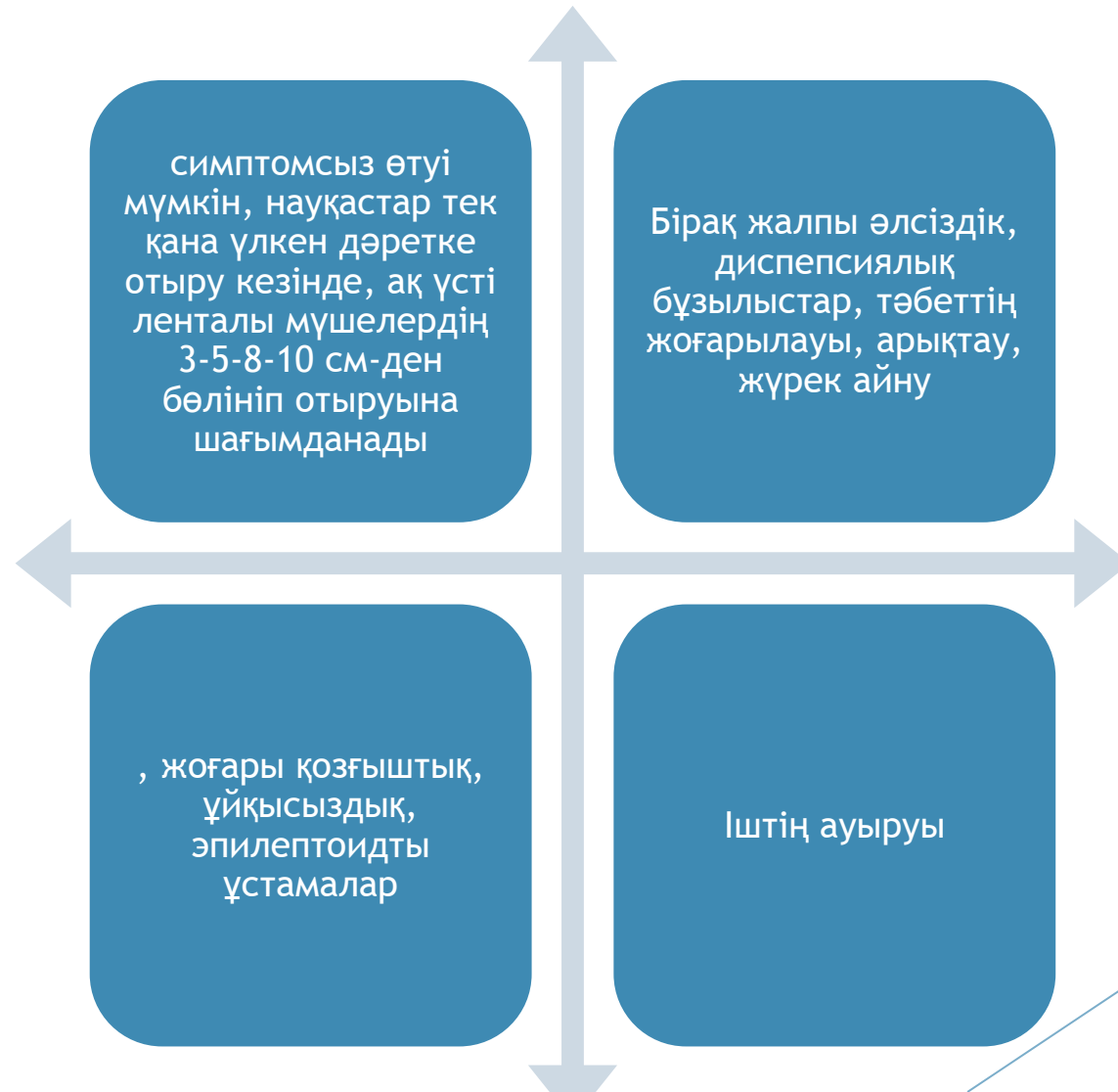
ЦИКЛ РАЗВИТИЯ БЫЧЬЕГО ЦЕПНЯ

Тениаринхоздың берілуі мынандай схемамен өтеді:

Клиникалық көріністері

Диагноз қою

- ▶ Диагнозды сенімді түрде қоюға дәреттен тыс уақытта цепень мүшелерінің өз бетімен, көбінесе түнде, сыртқа шығуын анықтау негіз болады. Гельминттің жетілген бунақтары мен жұмыртқаларын табу үшін зертханалық әдістермен науқастын артқы тесігі айналасындағы қыртыстарынан және нәжістен алынған нативті жағындыларды Като тәсілі бойынша қалың жағындыны, байыту әдісімен (энторобиоз кезіндегідей) дайындалған препараттарды микроскопта қарау қолданылады.
- ▶ Сиыр цепенін шошқа цепенінен ажырату қажет. Ол үшін екі әйнекшенің ортасына қыстырылған препараттағы цепень бунағын жарыққа қарап анықтайды. Сиыр цепенінің 18-32, ал шошқа цепенінің 8-12 бүйірлік тармақтары болады. Сиыр цепенін ішек жолын рентгениен зерттеу арқылы да табуға болады. Сонымен қатар серологиялық реакциялар арқылы табуға болады.

Емдеуі

- ▶ Гельминттерге қарсы препараттар-Празиквантел, никлозамид
- ▶ Іш өткіздіретін д.п- еркек жынысты қырыққұлақтың (папоротник) сығындысы, асқабақ дәні.
- ▶ Диета - безшлаковая
- ▶ 3-4 ай көлемінде гельминттер кетпесе ,осы терапияны қайтадан жүргіздіреміз.

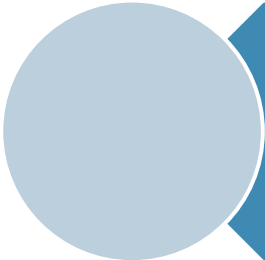
Эпидемиологиялық қадағалау, эндемияға қарсы және алдын алу шаралары

Тұрғындар арасында санитарлық ағарту жұмысын кеңейту;

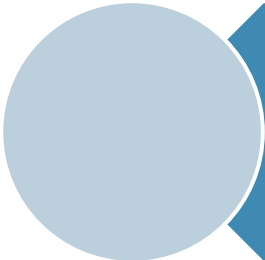
Инвазия қоздырғыштарының көзі және ақырғы иесі тек қана адам болғандықтан, эпидемияға қарсы және медициналық алдын алу шаралары төмендегідей болады:

Елді мекендердің, мал шаруашылық фермаларының, қоғамдық тамақ мекемелерінің, базар және басқа объектілердің санитарлық жағдайын үнемі тексеру;

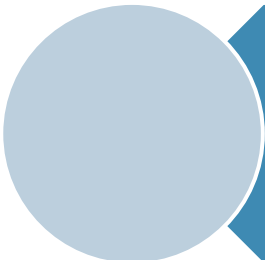
Алдын -алуы

мал шаруашылығы қожалықтарын және кенттерді коммуналдық абаттандыру, дәретханаларды салу және оларды жөндеу, тазарту қондырғыларын салу, кеміргіштерді және қаңғыма жануарларды ату;

қоршаған ортаны гельминт жұмыртқаларымен ластанудан қорғау

мал шаруашылықтары қызметкерлерімен жеке гигиена қағидаларын сақтау, оларды арнайы киіммен қамтамасыз ету;

Қорытынды.

- ▶ Ауруды қоздырушы таратушылар негізінен ірі қара мал мен шошқа болады.
- ▶ Адамның бұл дертке шалдығуына ірі қараның және шошқаның цепеннің қоздырушысымен зақымдалған етін жеудің әсерінен болатыны ақиқат.

Пайдаланылған әдебиеттер:

- ▶ Ерболатов Қ.М. Мал гельминтоздары. Алматы, Қайнар, 1966
- ▶ Сабаншиев М.С., Сүлейменов Т.Т., Қарамендин Ө.С., Шабдарбаева Г.С., Жантөре М.Қ. Паразитология және жануарлардың инвазиялық аурулары. Алматы, ҚазҰлтАграрлық университет, 2003.
- ▶ Бөлекбаева Л.Т. инвазиялық аурулар. Астана, 2003.
- ▶ Дүйсембаев С.Т. Мал гельминтоздарындағы малдәрігерлік санитарлық сараптау. Семей, 2001.
- ▶ Әміреев С.Ә., Темірбеков Ж.Т. Эпидемиология. Жалпы эпидемиология. 1 том. Алматы, Жоғары аттестациялық комиссияның баспа орталығы, 2000.